

ALGEMENE VEILIGHEIDS- EN GEDRAGSREGELS OP SCHEEPSWERVEN

Februari 2009

Uitgegeven door:

Scheepsbouw Nederland
Boerhaavelaan 40
Postbus 138
2700 AC Zoetermeer

telefoon 079-3531165
telefax 079-3531155
e-mail: info@scheepsbouw.nl
internet: www.scheepsbouw.nl

© *Scheepsbouw Nederland, Zoetermeer*

Bij het opstellen van deze uitgave is grote zorgvuldigheid betracht. Niettemin kan Scheepsbouw Nederland geen enkele aansprakelijkheid aanvaarden die uit het gebruik van de inhoud van deze uitgave zou voortvloeien.

INHOUDSOPGAVE

	Pagina
Inleiding	2
1. Algemeen	3
2. Persoonlijke beschermingsmiddelen	5
3. Werken aan boord van schepen	8
4. Werken in besloten ruimten	9
5. Werken op hoogte	11
6. Hijskranen	14
7. Hijsgereedschap	15
8. Gas en zuurstof	16
9. Elektrisch lassen	18
10. Transportwerktuigen	19
11. Verf en verfproducten	20
12. Elektrische apparatuur	21
13. Asbest	22
14. Hogedruk waterwassen en (grit)stralen	23
15. Milieu	24
16. Melden van ongevallen en incidenten	25

Inleiding

Ongelukken op het werk komen helaas nog regelmatig voor. We kunnen de risico's van ons werk echter verkleinen door ons aan de regels te houden, zodat we achteraf niet hoeven te zeggen "Had ik maar..."

Over dat "Had ik maar..." gaat dit boekje.

Een boekje met aandachtspunten en regels om ongelukken te voorkomen. Ook een boekje om veilig en gezond te werken. Het is immers niet alleen belangrijk om gezond naar uw werk toe te gaan maar ook om weer heelhuids thuis te komen.

Elk ongeluk is er één te veel en het kan ook u overkomen. Door verkeerd handelen kunnen collega's in gevaar gebracht worden. Zorg daarom niet alleen voor uzelf maar ook voor anderen en neem de regels in dit boekje ter harte.

Uw werkgever is verplicht u te informeren over de mogelijke gevaren en de te treffen maatregelen. Hij moet ervoor zorgen dat u op veilige wijze kunt werken, maar **het is uw verantwoordelijkheid om de werkzaamheden op de juiste wijze uit te voeren.**

Bedenk: **Veilig en gezond handelen helpt!**

Dit boekje bestaat uit drie delen:

Hoofdstuk 1 gaat in op enkele algemene zaken en noemt de belangrijkste algemene regels.

Hoofdstuk 2 geeft een overzicht van de persoonlijke beschermingsmiddelen.

De hoofdstukken 3 tot en met 16 gaan over de verschillende werkzaamheden en omstandigheden die u op scheepswerven kunt tegenkomen.

Naast de **algemene regels** in dit boekje zijn er **bedrijfsvoorschriften**. Zorg dat u die ook kent en handel er naar.

1. Algemeen

Elk bedrijfsterrein en de daarop uitgevoerde werkzaamheden brengen specifieke risico's mee. Hiervan behoort iedereen die zich op het terrein begeeft op de hoogte te zijn en daar zo zorgvuldig mogelijk mee om te gaan.

Uw werkgever is verantwoordelijk voor de werkzaamheden die hij op zijn terrein organiseert. Bovendien is hij in beginsel verantwoordelijk voor de gevolgen van werkzaamheden voor het eigen personeel, voor ingeleenden en voor personeel van (onder)aannemers die op het bedrijf werkzaam zijn.

Het is tevens de plicht van de werkgever om regelmatig toezicht uit te oefenen en doeltreffende maatregelen te nemen als regels worden overtreden. Daarbij wordt ook gewezen op ieders individuele verantwoordelijkheid bij de uitvoering van werkzaamheden.

Arbo-wet

De algemene verplichtingen van werknemers in het kader van de Arbeidsomstandighedenwet zijn:

- Het in acht nemen van voorzichtigheid en zorgvuldigheid bij het uitvoeren van werkzaamheden, zodat men zichzelf en anderen niet in gevaar brengt (= normaal menselijk gedrag)
- Het op de juiste wijze gebruiken en onderhouden van machines, toestellen, gereedschap en andere hulpmiddelen
- Het gebruikmaken van en het onderhouden van de ter beschikking gestelde persoonlijke beschermingsmiddelen als deze zijn voorgeschreven
- De beveiligingen (apparatuur, afzettingen etc.) op de juiste wijze gebruiken en niet verwijderen
- Als de beveiliging tijdelijk buiten werking gesteld of verwijderd moet worden, bijv. voor onderhoud of reparatie, dan moet deze meteen na het uitvoeren van de werkzaamheden weer geactiveerd of teruggeplaatst worden
- Het actief bijwonen van de voorlichtingsbijeenkomsten
- Het direct aan de leiding melden van opgemerkte gevaren.

Nooit een reden

Als u ziet dat anderen zich niet aan de gestelde regels houden is dat voor u geen reden om dit gedrag over te nemen. Wijs op de gevaren en probeer hun gedrag in positieve zin te veranderen.

Algemene regels

- Komt u voor de eerste keer op het bedrijfsterrein?
Meld u altijd bij de portier of de receptie en stel u op de hoogte van de veiligheids- en milieuregels die op het bedrijf gelden
- Stel u op de hoogte van de alarmnummers en op welke wijze een brand, incident of ongeval gemeld moet worden
- Neem vluchtwegen goed in u op en weet waar u brandblus-, EHBO-, reddingsmiddelen en telefoons kunt vinden. Vraag wie de bedrijfshulpverleners zijn en hoe deze te herkennen zijn
- Het in het bezit hebben en gebruik van alcoholische dranken en drugs is verboden
- Let bij medicijngebruik op mogelijke bijwerkingen. Overleg met uw arts of u uw werkzaamheden normaal kunt uitvoeren. Informeer de bedrijfsleiding over uw medicijngebruik
- Afzettingen, waarschuwings-, gebods- en verbodsborden zijn er niet voor niets. Neem ze serieus en volg de aanwijzingen op
- Nooduitgangen, toegangen, brandkranen, brandblus-, EHBO- en reddingsmiddelen moeten altijd goed bereikbaar zijn. Zet er dus niets voor en zorg dat ook de verwijzingsborden duidelijk zichtbaar blijven
- Gebruik blus-, EHBO- en reddingsmiddelen alleen waarvoor ze bedoeld zijn en verplaats ze niet, anders zijn ze in geval van nood niet meteen te vinden
- Als blus-, EHBO- en reddingsmiddelen gebruikt zijn moet u dit aan de daarvoor verantwoordelijke afdeling melden, zodat de middelen aangevuld kunnen worden
- Als werkzaamheden niet op de 'voorgeschreven' wijze kunnen worden uitgevoerd, moet de te volgen werkwijze in overleg met de bedrijfsleiding worden bepaald
- Houd rekening met de werkzaamheden van anderen
- Transportmiddelen mogen alleen na toestemming van de bedrijfsleiding worden gebruikt
- Zwaar werftransport, meestal herkenbaar aan zwaailichten, heeft altijd voorrang
- Gebruik kraanbanen, looppaden, wegen e.d. niet als opslag- of parkeerplaats
- Voer geen schoonmaak-, onderhouds- of reparatiewerkzaamheden uit aan in werking zijnde machines en apparatuur
- Stel u op de hoogte van het werkvergunningensysteem en houd u er aan.

Uw eigen werkplek (en die van anderen)

- Controleer voor aanvang van de werkzaamheden altijd eerst de toegang tot de werkplek, de werkplek zelf, het gereedschap en de hulpmiddelen en zorg dat alles in orde is voordat u begint
- Zorg voor orde en netheid en voldoende vrije ruimte op uw werkplek door regelmatig op te ruimen en de hoeveelheid materiaal te beperken
- Gooi afval in de daarvoor bestemde bakken en ruim gemorste stoffen op de juiste wijze op
- Zorg voor voldoende en veilige verlichting op en naar de werkplek
- Zorg voor effectieve ventilatie, vooral als door de werkzaamheden dampen, stof, etc. ontstaan
- Let er in verband met brandgevaar op dat voorzorgsmaatregelen zijn getroffen als gelast of gebrand moet worden in de nabijheid van brandbare stoffen. Denk hierbij ook aan gas- en zuurstofslangen
- Gascilinders moeten zo min mogelijk in gebouwen, werkplaatsen of op schepen worden gebruikt. Ze moeten goed worden vastgezet tegen vallen, maar zodanig dat ze in geval van nood weer snel losgemaakt kunnen worden.

2. Persoonlijke beschermingsmiddelen

Persoonlijke beschermingsmiddelen worden door de werkgever ter beschikking gesteld volgens de in het bedrijf geldende regels.

Ingeleenden en personeel van onderaannemers krijgen deze middelen in principe van hun eigen werkgever, tenzij van tevoren andere regelingen zijn overeengekomen.

Werknemers zijn in het kader van de Arbeidsomstandighedenwet verplicht de hen ter beschikking gestelde middelen te gebruiken.

Elk bedrijf heeft zijn eigen verantwoordelijkheid ten aanzien van de samenstelling van het pakket van beschermingsmiddelen.

De volgende persoonlijke beschermingsmiddelen zijn van toepassing:

Hoofdbescherming

Aan boord, in de dokken, op de helling, in de aanbouwruimte en nabij stellingen moet een veiligheidshelm gedragen worden als bescherming tegen vallende voorwerpen. Dit is bij de toegangen door middel van een bord aangegeven.

Belangrijk: **Als een veiligheidshelm eenmaal een klap heeft gehad, moet de helm worden vervangen.**

Bij machines waar het risico bestaat dat loshangende haren door de machine worden gegrepen (bijv. draaibanken, boormachines) moeten voorzorgsmaatregelen worden genomen.

Hierbij kan onder meer gedacht worden aan:

- Het haar strak opbinden
- Een haarnetje dragen.

Gehoorbescherming

Op plaatsen waar het geluidsniveau boven de 80 dB(A) komt wordt geadviseerd gehoorbescherming te dragen. Vanaf een geluidsniveau van 85 dB(A) (slijpen, gutsen, lassen, gritstralen, hydrojetten e.d.) en op plaatsen waar dat door een gebodsbord is aangegeven, is de werknemer verplicht continu gehoorbescherming te dragen.

Hierbij kan onder meer gedacht worden aan:

- Otoplastieken
- Gehoorkappen
- Oorproppen.

Oogbescherming

Op plaatsen waar het risico bestaat van rondvliegende deeltjes (slijpen, hakken, stoffige omgeving etc.), schadelijke of irriterende stoffen (chemicaliën e.d.), stralingsgevaar (lassen, branden etc.) en op plaatsen waar dat door een gebodsbord is aangegeven, is de werknemer verplicht continu oogbeschermingsmiddelen te gebruiken.

Hierbij kan onder meer gedacht worden aan:

- Veiligheidsbril
- Ruimzichtbril
- Zuurbril
- Lasbril
- Laskap of –helm.

Gezichts- en adembescherming

Om huidcontact (gezicht) en/of inademing van gevaarlijke of irriterende stoffen (chemicaliën) te voorkomen moet de werknemer bij het werken met deze stoffen en ook op plaatsen waar dat door een gebodsbord is aangegeven, gebruikmaken van gelaats- en adembeschermingsmiddelen.

Hierbij kan onder meer gedacht worden aan:

- Gelaatsscherm
- Slijpkap
- Stofmasker
- Filtermasker
- Verse luchtkap of –helm.

Belangrijk: - **Sluit een verse luchtkap nooit aan op de zuurstofleiding (zie hoofdstuk 8) of direct op werklucht. Bij werklucht moet altijd een olie/waterfilter worden gebruikt**
- **Gebruik bij een filtermasker het juiste type filter.**

Hand- en armbescherming

Wanneer verwondingen kunnen ontstaan door bijv. scherpe voorwerpen, huidcontact met schadelijke of irriterende stoffen (chemicaliën), stralingsgevaar (bijv. bij lassen), alsmede op plaatsen waar dat door een gebodsbord is aangegeven, moeten hand- en armbeschermingsmiddelen worden gedragen.

Hierbij kan gedacht worden aan:

- Handschoenen voor diverse toepassingen
- Mouwen en kappen.

Belangrijk: **Draag geen handschoenen bij het werken aan of in de directe omgeving van draaiende delen, zoals boormachines, draaibanken etc. en draag nauwsluitende kleding.**

Been- en voetbescherming

Op plaatsen waar gevaar bestaat voor letsel aan voeten en/of benen (bijv. door stoten, klemmen, vonken of spatten van metaal) en op plaatsen waar dat door gebodsborden is aangegeven, is het gebruik van veiligheidsschoenen of -laarzen verplicht.

Speciale aandachtspunten:

- Draag bij het lassen in verband met vonken of spatten van metaal hoge schoenen of laarzen
- Stop bij het gebruik van laarzen de kleding niet in de laarzen.

Lichaamsbescherming

Wanneer kans bestaat op huidcontact met schadelijke of irriterende stoffen (chemicaliën), stralingsgevaar (bijv. bij lassen), blootstelling aan temperatuurs- of weersinvloeden, alsmede op plaatsen waar dat door een gebodsbord is aangegeven, moet de werknemer gebruikmaken van de hem of haar ter beschikking gestelde beschermende werkkleding.

Hierbij kan onder meer gedacht worden aan:

- Overall
- Lasschort, lasjack
- Regenpak
- Doorwerkpak
- Thermisch ondergoed.

Belangrijk: Het dragen van loshangende en/of gescheurde kleding, halskettingen, armbanden, ringen etc. is gevaarlijk in de nabijheid van draaiende delen.

Valbescherming

Als het redelijkerwijs niet mogelijk is om afdoende voorzieningen te treffen in verband met valgevaar moet de werknemer gebruikmaken van een goedgekeurde (CE-merk) harnasgordel, voorzien van bijbehorende bevestigingslijn van maximaal 1,50 m lengte.

De gordel en bevestigingslijn moeten voor het gebruik goed gecontroleerd worden. In geval van beschadiging niet gebruiken, maar ter reparatie of vervanging aanbieden!

Belangrijk: Gordels die door een val belast zijn geweest mogen niet meer worden gebruikt.

3. Werken aan boord van schepen

Door de vele soorten schepen en de aard van de werkzaamheden is bij het werken aan boord sprake van sterk wisselende werkomstandigheden en risico's. Daarom moeten onderstaande voorschriften consequent opgevolgd worden.

- Bij het zich aan boord begeven van een schip, moet men zich op de hoogte stellen van de betekenis van de aanwezige gebods- en verbodsborden
- Het uitvoeren van werkzaamheden aan boord van tankschepen is gebonden aan specifieke voorschriften. Deze voorschriften zijn vermeld op het certificaat en de werkvergunning. Stel u hiervan vooraf op de hoogte en handel overeenkomstig
- Verricht aan boord van schepen nooit werkzaamheden, in het bijzonder werkzaamheden die bestaan uit heet werk (bijv. lassen, branden, slijpen) zonder vooraf te overleggen met uw toezichthouder. Neem tijdens het werk de voorwaarden, zoals vermeld op het certificaat en de werkvergunning, strikt in acht
- Voor de aanvang van werkzaamheden in ruimten die voorzien zijn van een automatische blusinstallatie, moet deze installatie 'veilig' zijn gesteld
- Brand- en laswerkzaamheden in ruimten waar mogelijk gevaar voor het ontstaan van brand aanwezig is, mogen pas beginnen wanneer afdoende maatregelen zijn getroffen (blusmiddelen, brandwacht, verwijdering van brandbare stoffen)
- Het is verboden kranen of afsluiters zonder overleg/toestemming te bedienen, ook wanneer dit noodzakelijk is voor de eigen werkzaamheden
- Het demonteren van pijpleidingen moet zeer zorgvuldig gebeuren in verband met mogelijke restanten in het leidingsysteem. Het is verboden om werkzaamheden met open vuur uit te voeren aan leidingen die niet van tevoren zijn gecontroleerd op hun inhoud (gas, vloeistof, explosieve mengsels)
- Schoonmaakwerkzaamheden moeten volgens de instructies worden uitgevoerd, waarbij tevens de voorwaarden op de werkvergunning in acht moeten worden genomen. Het werk mag pas beginnen na toestemming van de toezichthouder
- Zorg bij het uitvoeren van de werkzaamheden altijd voor goede ventilatie en gebruik de juiste persoonlijke beschermingsmiddelen.

4. Werken in besloten ruimten

Veel werk aan boord van schepen wordt uitgevoerd in 'besloten ruimten'.

Een besloten ruimte is een rondom gesloten ruimte met één of enkele kleine toegangen (mangaten) en zonder natuurlijke ventilatie (bijv. ladingtanks, dubbele bodems). Zie brochure AI blz. 17.

Bij werkzaamheden aan boord moet men echter bedenken dat bijna alle aanwezige ruimten (ladinggedeelte, machinekamer, accommodatie enz.) een besloten karakter hebben of krijgen gedurende de werkzaamheden. Wees dus steeds alert op risico's zoals die hierna aan de orde komen.

Voor het werken in een besloten ruimte is altijd een werkvergunning vereist. In zo'n vergunning zijn de werksituatie (zuurstofpercentage, percentage explosief mengsel en schadelijke stoffen), de werkvoorwaarden en de geldigheidsduur van de vergunning aangegeven.

Zorg dus voor een geldige werkvergunning en houd u strikt aan de daarin aangegeven werkvoorwaarden.

Bij het uitvoeren van werkzaamheden in een besloten ruimte of bij het betreden daarvan moet u rekening houden met de volgende gevaren:

Specifieke risico's

- **Te laag zuurstofgehalte** door: zuurstofverbruik (bijv. bij heetstoken) in combinatie met onvoldoende ventilatie, inertiseren (stikstofvulling), ladingreacties, op afstand bediende blusinstallatie
- **Te hoog zuurstofgehalte** door lekkage van slangen of las- of brandsnijapparaten
- Een explosief damp-/luchtmengsel door ladingresten, oplosmiddelen (verven), gaslekkage
- Brandbare en/of schadelijke ladingresten
- Schadelijke gassen of dampen ten gevolge van de werkzaamheden (lassen, branden, verven)
- Slechte doorgangen, toegangen en vluchtwegen (mangaten)
- Slecht bereikbare en ondeugdelijke werkplek door het ontbreken van goede voorzieningen (enkele stellingplank, beschikbare ruimte)
- Onvoldoende zicht door slechte verlichting van de ruimte en de toegangsweg, verblinding of nevels
- Elektrocutie door gebruik van onveilige spanning (de spanning moet zijn: 50 V wissel of 120 V gelijk)
- Slechte communicatie in de ruimte zelf en met de buitenwereld
- Te hoog geluidsniveau (de ruimte fungeert als klankkast)
- Gassen die zwaarder zijn dan lucht (propaan, butaan, menggas, zuurstof) en op de bodem blijven hangen
- Gassen die lichter zijn dan lucht (acetyleen) en boven in de ruimte en in dode hoeken blijven hangen
- Werkzaamheden van collega's en derden (onderaannemers, bemanning)
- Lichamelijke belasting (ongunstige werkhouding, warmte, kou, vocht).

Om de risico's tot een minimum te beperken moeten, in aanvulling op de algemene regels (hoofdstuk 3), onderstaande voorschriften stipt worden opgevolgd:

- Werk nooit alleen in een ruimte zonder direct contact met de buitenwereld of zonder direct toezicht
- Zorg in de ruimte altijd voor goede mechanische ventilatie en/of afzuiging
- Maak gebruik van veilige spanning (de spanning moet zijn: **50 V wissel** of **120 V gelijk**)
- Als dit om technische redenen niet mogelijk is moet een scheidingstrafo gebruikt worden. De scheidingstrafo moet buiten de besloten ruimte zijn opgesteld
- Gebruik in geval van adembescherming onafhankelijke adembescherming (verse luchtkap of volgelaat overdrukmasker)
- Maak duidelijke werkafspraken wanneer verschillende soorten werkzaamheden in en nabij de besloten ruimte worden uitgevoerd
- Voorkom lekkage van gas en zuurstof door verdeelunits (koetjes), flessen etc. bovendecks op te stellen en in goede staat verkerende apparatuur en slangen te gebruiken
- Sluit de afsluiters na gebruik en koppel de slangen af (zie ook hoofdstuk 8, voorschriften voor het gebruik van gas en zuurstof).

5. Werken op hoogte

Op scheepswerven wordt regelmatig gebruikgemaakt van tijdelijke of permanente voorzieningen voor het werken op hoogte. Bijv. een steiger, bordes of werkvloer. De wet zegt dat het tegengaan van valgevaar door het aanbrengen van doelmatige randbeveiliging (hekwerken, leuningen e.d.) in elk geval noodzakelijk is als werkzaamheden moeten worden uitgevoerd waarbij het valgevaar meer dan 2,50 meter is en wanneer werkzaamheden worden uitgevoerd op 'arbeidsplaatsen' die daarbij in beweging zijn of kunnen komen.

Ook in andere situaties met verhoogd risico, bijv. het werken boven water of boven scherpe voorwerpen, moet randbeveiliging worden aangebracht.

Werkvloeren of stellingen met een valafstand kleiner dan 2,50 meter

- De werkvloer moet gesloten of dichtgelegd zijn en een minimale breedte van 0,60 meter (3 stellingplanken) hebben
- De afsteuning op de ondergrond moet stabiel zijn
- De werkvloer moet opgebouwd zijn uit deugdelijk materiaal.

Werkvloeren of stellingen met een valafstand groter dan 2,50 meter

- Stellingen mogen alleen worden opgebouwd, gewijzigd of afgebroken door goed geïnstrueerd personeel, onder leiding van een aangewezen deskundig persoon
- De werkvloeren of stellingen moeten goed toegankelijk zijn door stabiel opgestelde ladders. De ladders moeten minstens 1 meter boven de gewenste sta- of overstaphoogte uitsteken en deugdelijk vastgezet zijn. Op het te betreden vlak moet aan weerszijden van de toegang over een lengte van 4 meter randbeveiliging zijn aangebracht (of de toegang sluit aan op de aanwezige randbeveiliging)
- Bij een klimhoogte van 10 meter of meer moeten de ladders zijn onderbroken door rustbordessen, met een maximale tussenafstand van 7,50 meter
- Werkvloeren moeten gesloten of dichtgelegd zijn en een minimale breedte hebben van 0,60 meter (3 stellingplanken). De maximale opening tussen het werkobject en de open zijde van de werkvloer moet kleiner zijn dan 0,25 meter (1 stellingplank)
- De werkvloeren moeten tegen opwaaien geborgd zijn
- De werkvloeren moeten voorzien zijn van een stevige leuning van minstens 1 meter hoog. Midden tussen de bovenzijde van de kantplank en de leuning moet een extra beveiliging zijn aangebracht (max. 47 cm boven de kantplank)
- Bij open constructies moeten (aansluitend op de werkvloer) kantplanken van minstens 15 cm hoog zijn aangebracht. Kleine openingen hierin, bijv. door uitsteeksels, zijn toegestaan wanneer maatregelen zijn genomen om te voorkomen dat personen kunnen worden getroffen door voorwerpen die door deze opening vallen
- De stellingen moeten stabiel opgesteld zijn
- Stellingen in de openlucht (**wind!**) moeten worden vastgezet aan het werkobject of worden geschoord als de hoogte meer dan 3 keer zo groot is als de kleinste afmeting (meestal de breedte). Wanneer er geen windbelasting kan ontstaan moeten de stellingen worden vastgezet of geschoord als de hoogte meer dan 4 keer zo groot is als de kleinste afmeting
- De werkvloeren of stellingen moeten uit deugdelijk materiaal bestaan
- Hangstellingen moeten tegen uitschuiven geborgd zijn door het toepassen van dubbele koppelingen.
- Op de werkvloer mogen geen ladders, hulpstellingen of andere middelen ter vergroting van de werkhoege zijn opgesteld.

Mobiele schildersstellingen

- De werkvloer moet geheel zijn dichtgelegd, waarbij roostervloeren de voorkeur verdienen
- Slangen, kabels en dergelijke mogen boven een hoogte van 2,50 meter niet vrij hangen
- Tijdens horizontaal of verticaal transport mag zich niemand op de stelling bevinden

Afzettingen van openingen, dekranden e.d. bij valgevaar van 2,50 meter of meer

- Mangaten moeten afgeschermd zijn door niet verschuifbare roosters of door 1 meter hoge betreedbare ringconstructies.

Niet-schuine werkvlakken:

- Bij *werkzaamheden binnen 0 en 2 meter afstand van de rand* moet een doelmatige randbeveiliging worden aangebracht (vast leuningwerk inclusief kantplank, zie de eisen bij werkvloeren en stellingen). Als dit niet of maar ten dele mogelijk is, zullen andere middelen zoals vangnetten of veiligheidsgordels met vanglijnen gebruikt moeten worden
- Bij *werkzaamheden op 2 tot 4 meter afstand van de rand* kan de afzetting bestaan uit circa 1 meter hoge scepters met staaldraad, geplaatst op minstens 2 meter afstand van de rand
- Bij *werkzaamheden op meer dan 4 meter afstand van de rand* kan worden volstaan met een duidelijke markering, bijv. een rood/wit lint

Schuine (hellende) werkvlakken:

- Voor *schuine werkvlakken* gelden de randbeveiligingen zoals aangegeven voor werkzaamheden binnen 0 en 2 meter afstand van de rand

Ladders

- Het gebruik van een ladder is slechts toegestaan om de werkplek te bereiken en voor het verrichten van lichte kortdurende werkzaamheden (1 hand vrij)
- De ladder mag niet aangetast zijn door het werken met lasbranders of door galvanische werking
- Controleer de ladder op breuk, scheuren, vastheid, schrank zijn en dergelijke
- Aan de onderzijde van de bomen moet de ladder voorzien zijn van antislipvoetjes (geldt niet voor stellingladders)
- Zorg voor een stabiele opstelling (ondergrond), afsteuning (weggliden) en een hellinghoek van ongeveer 70 graden (1 op 4)
- De ladder moet aan de bovenzijde ten minste 1 meter boven de gewenste sta- of overstaphoogte uitsteken
- Verplaats de ladder regelmatig. Werk niet verder dan een armlengte links of rechts van de ladder
- Kijk bij het verplaatsen van de ladder altijd in de richting van de ladder
- Gebruik de ladder alleen als ladder, dus nooit als loopplank of stellingplank.

Belangrijk: **Gebruik nooit een metalen ladder in de buurt van een elektrische installatie of in een elektrische ruimte (elektrocucie gevaar!)**

Werkbakken

- Het gebruik van een in een kraan hangende werkbak moet zich beperken tot het uitvoeren van werkzaamheden vanuit de werkbak
- Het op hoogte in- of uit de werkbak stappen is alleen toegestaan als deze op een stabiele en stevige ondergrond staat
- Het is niet toegestaan de werkbak voor personenvervoer (als lift) te gebruiken
- De bevestiging van de werkbak aan de kraanhaak moet van een gesloten constructie zijn
- De communicatie met de kraanmachinist moet vanuit de werkbak door 1 persoon geschieden en kan zowel visueel als door gebruik van portofoons plaatsvinden
- Tijdens het uitvoeren van werkzaamheden vanuit de werkbak is het gebruik van een goedgekeurd veiligheidsharnas met vanglijn **verplicht** (zie ook hoofdstuk 2 onder 'valbescherming'). De vanglijn moet bij voorkeur bovenin de werkbak worden bevestigd
- Het gebruik van een werkbak is toegestaan tot windkracht 6.

Hoogwerkers

- De bedieningsvoorschriften moeten duidelijk leesbaar zijn aangebracht
- Het bedienen van een hoogwerker is alleen toegestaan aan personen van 18 jaar en ouder, die voldoende vertrouwd zijn met de werking en de bediening van de hoogwerker
- Een hoogwerker mag nooit als lift of hefwerktuig gebruikt worden
- Een hoogwerker mag nooit in uitgeschoven positie worden stilgezet en verlaten
- De hoogwerker moet voorzien zijn van de juiste aanduiding van het maximum aantal personen en de maximale last
- Bediening vanaf de opstelplaats moet mogelijk zijn
- De bedieningshandels moeten bij loslaten in de neutrale stand komen en in het bakje moet een goed werkende noodstop aanwezig zijn
- Hoogwerkers mogen met een hoog geheven last worden gebruikt tot windkracht 6
- Rijden is alleen toegestaan met het bakje in de laagste stand en op kruipsnelheid, dit in verband met de stabiliteit
- Zorg voor voldoende manoeuvreerruimte
- Bij een hoogwerker met telescoop- of knikarm is het gebruik van een goedgekeurd veiligheidsharnas met vanglijn **verplicht** (zie ook hoofdstuk 2 onder 'valbescherming').

6. Hijskranen

Ondeskundig gebruik van hijskranen kan zeer grote lichamelijke en materiële schade veroorzaken. Vooral grotere kranen reageren door de grote massa nogal traag op bedieningscommando's.

Het in acht nemen van onderstaande gedragsregels en voorwaarden is dan ook geen luxe, maar pure noodzaak om ongewenste situaties te voorkomen.

- Hijskranen mogen alleen bediend worden door daartoe aangewezen en deskundige personen. Zij moeten goed zijn geïnstrueerd en precies weten hoe de kraan werkt.
- Kranen mogen niet zwaarder worden belast dan is aangegeven (niet overbruggen)
- De communicatie met de kraanmachinist moet door 1 persoon worden gedaan. Dit kan zowel visueel als met portofoons
- Het is verboden om een hijskraan als vervoermiddel voor personen te gebruiken. Personen mogen alleen werken vanuit speciaal hiervoor ontworpen werkbakken (zie ook hoofdstuk 5: werkbakken)
- Vermijd dat de last over personen of gebouwen wordt verplaatst
- Gebreken aan de hijskraan moeten direct aan de bedrijfsleiding worden gemeld
- Reparaties aan hijswerktuigen en -gereedschap mogen alleen door daartoe bevoegde personen worden uitgevoerd
- Voorkom slingeren van de last, bedien de kraan geleidelijk (dosering)
- Zorg altijd voor 'vluchtruimte' en probeer geen slingerende, vallende of wegschuivende lasten tegen te houden
- Gebruik bij grote werkstukken stuurlijnen.

Onmiddellijk stoppen

De bediener van de kraan moet de werkzaamheden onmiddellijk stoppen als:

- De last niet goed is aangeslagen (bijv. een bundel pijpen in 1 strop, met het gevaar van wegglijden)
- Personen met of op de last mee willen reizen
- De aanpikker of anderen niet veilig staan
- De aanwijzingen niet duidelijk zijn (bijv. als meerdere personen aanwijzingen geven)
- Er sprake is van overbelasting
- Het hijsgereedschap in slechte staat verkeert of niet geschikt is
- De windkracht meer dan 6 bedraagt.

Op afstand bediend

Bij op afstand bedienbare kranen (bijv. radiografisch) moet vooral op het volgende worden gelet:

- Sta of zit nooit onder de last
- Zorg voor een vrij looppad
- Zorg voor goed zicht op het werkstuk
- Als het werk wordt onderbroken, moet de sleutel uit het contact worden gehaald (geldt voor radiografische bediening)
- Na werktijd moeten de bedieningskasten van de radiografisch bestuurd kranen goed worden opgeborgen, op de plaatsen die daar speciaal voor zijn ingericht.

7. Hijsgereedschap

Onder hijsgereedschap wordt verstaan:

- Stroppen (staal, touw, etc.)
- Kettingwerk (kettingen, haken, platenklemmen, etc.)
- Takels
- Vijzels en dommekrachten
- Vacuüm- en magnetisch hefgereedschap
- Hijsbanden.

Onderstaande regels gelden voor hijsgereedschap:

- Hijsgereedschap moet op de juiste wijze gebruikt worden en mag dus niet zwaarder worden belast dan is aangegeven
- Als er sprake geweest is van overbelasting of blootstelling aan te hoge temperaturen (bijv. lassen) moet dit direct worden gemeld; het hijsgereedschap moet worden ingeleverd
- Het aanslaan van lasten aan een hijswerktuig mag alleen gebeuren door deskundige personen
- Voordat hijsgereedschap wordt gebruikt moet dit visueel worden gecontroleerd op lasspetters, gebroken draden, uitgebogen haken, gescheurde hijsbanden, etc.
- Persklemmen van staaldraadstroppen mogen niet op buiging (openbuigen) worden belast
- Staaldraadstroppen mogen nooit worden ingekort door het leggen van knopen of door gebruik te maken van kabelklemmen (breukrisico)
- Staaldraadstroppen mogen nooit over scherpe randen lopen. Als dit niet kan worden voorkomen moeten houten hoekbeschermers worden gebruikt
- Bij gebruik van twee-, drie- of meersprongen mag de tophoek tussen de parten nooit groter zijn dan 120 graden
- Schalmen van kettingen mogen nooit op buiging worden belast. Het knopen en rijgen van kettingen is dan ook niet toegestaan
- Oogbouten moeten geheel worden aangedraaid met de borst tot op het werkstuk. De bouten mogen niet op buiging worden belast
- Hijsmiddelen die zijn bevestigd in de hijszaak van een hijswerktuig moeten geborgd zijn tegen uitlichten
- Hijshaken mogen nooit op de punt worden belast (uitbuigen van de haak)
- Lassen aan hijsgereedschap is niet toegestaan, tenzij dit wordt uitgevoerd door een erkende reparateur (speciale warmtebehandeling)
- Bij het tegelijkertijd gebruiken van meerdere hijsmiddelen (bijv. takels) moet de maximale belastbaarheid van de hijsmiddelen afgestemd zijn op de totale werklast
- Gebruik geen touwstroppen in verband met mogelijke aantasting door vocht, roest, agressieve stoffen of chemicaliën, olie of vet, hete voorwerpen of door direct zonlicht.

8. Gas en zuurstof

Alvorens autogene werkzaamheden uit te voeren, moet u zich van de daarvoor geldende bedrijfsvoorschriften en van de juiste werking van de apparatuur op de hoogte stellen.

Ga na met welk gas (menggass, tetreen, propaan, butaan of acetyleen) gewerkt wordt.

Attentie: Menggassen, butaan, propaan en zuurstof zijn zwaarder dan lucht en blijven op de bodem hangen.

Acetyleen is lichter dan lucht en blijft boven in de ruimte hangen.

In algemene zin zijn de volgende regels van toepassing:

- Zorg voor aanvang van de werkzaamheden voor brandpreventie (blusmiddelen, werkomgeving, vluchtwegen)
- Controleer de apparatuur en toebehoren altijd voor gebruik (gebreken, lekkages, aanwezigheid beveiligingen)
- Stel de werkdruk van gas en zuurstof niet hoger in dan noodzakelijk
- Open de afsluiters langzaam (ter voorkoming van drukstoten)
- Bevestig de slangen door middel van snelkoppelingen of slangklemmen aan de brander
- Bij het gebruik van acetyleen moet altijd een vlamdover direct na de reduceer aangebracht zijn
- Reparaties aan branders mogen alleen door aangewezen deskundige personen worden uitgevoerd
- **Lekke en poreuze slangen moeten direct worden vervangen. Sluit bij lekkage eerst de toevoer af!**
- Per 10 meter slang mag maximaal één reparatie aanwezig zijn. Met dien verstande dat in de eerste 10 meter vanaf de brander geen reparatie is toegestaan
- In een omlaag hangende slang mag geen reparatie of verbinding voorkomen, tenzij de slang ter plaatse van de reparatie of verbinding zodanig is bevestigd dat de reparatie of verbinding niet op trek belast kan worden
- Zorg altijd voor goede ventilatie
- Leg slangen zo neer dat de kans op beschadiging zo klein mogelijk is
- Pas bij gebruik van een snij- of lasbrander de juiste persoonlijke beschermingsmiddelen toe (afhankelijk van omstandigheden, maar minimaal lasbril en mondkapje). Het dragen daarvan is **verplicht**
- Kom nooit met olie of vet aan de zuurstofafsluiters of –ventielen
- Brand nooit boven een brandbare ondergrond (schoonmaken, afdekken) of boven gas- en zuurstofslangen
- **Gebruik zuurstof nooit voor leeflucht, schoonblazen, koelen of ventileren!**
- Bij het lassen aan werkstukken die zijn voorzien van een beschermingslaag (coating) moet deze ter plaatse van de las verwijderd worden. Voor shopprimer is dit niet altijd nodig
- Bij het voor langere tijd onderbreken van de werkzaamheden moeten de afsluiters van het verdeelstuk of de gasfles gesloten worden en de apparatuur en slangen afgekoppeld worden
- Verwijder de niet in gebruik zijnde slangen
- Controleer na afloop van de laswerkzaamheden de omgeving van de lasplek op smeulend vuur en dergelijke.

Gebruik van gas en zuurstof in besloten ruimten

In aanvulling op hoofdstuk 4 gelden nog de volgende regels:

- Gebruik altijd vacuümventielen bij gassen die zwaarder zijn dan lucht (butaan, propaan en menggassen)
- Verdeelstukken (koetjes) mogen alleen bovendecks opgesteld worden. Plaats ze zo, dat bij eventuele lekkage het gas of de zuurstof niet in besloten ruimten kan lopen.
- Sluit zowel bij pauzes als bij einde werktijd de afsluiters aan het verdeelstuk en koppel de apparatuur en slangen af. Hierdoor voorkomt u dat gas en/of zuurstof zich in de besloten ruimte kan verspreiden

Nogmaals: Menggassen, butaan, propaan en zuurstof zijn zwaarder dan lucht en zakken naar beneden!

Acetyleen is lichter dan lucht en stijgt naar boven!

Omgaan met gasflessen

Voor het veilig omgaan met gasflessen gelden de volgende regels:

- Zorg dat de flessen altijd rechtop staan en vastgezet zijn. Indien dit niet mogelijk is moet de fles ten minste een helling van 30 graden hebben, met de kop omhoog
- Flessen moeten beschermd worden tegen extreme opwarming door directe zonnestraling of open vuur
- Flessen op een flessenwagen moeten altijd van elkaar gescheiden zijn door een stalen schot ter hoogte van de reduceren
- De sleutel moet bij geopende flessen altijd op de afsluiter zitten
- Op een in gebruik zijnde flessenwagen moet een brandblusser onder handbereik zijn.

9. Elektrisch lassen

Elektrisch lassen is op scheepswerven een belangrijke activiteit. Laswerkzaamheden kunnen echter gevaren meebrengen, zowel voor de lasser als voor zijn omgeving. Neem daarom de onderstaande punten in acht:

- Zorg bij het begin van de werkzaamheden voor brandpreventie (blusmiddelen, werkomgeving, vluchtwegen)
- Controleer de apparatuur en toebehoren altijd voor gebruik op gebreken
- Het dragen van persoonlijke beschermingsmiddelen is bij laswerkzaamheden verplicht. Zorg daarbij voor een goede laskap of -bril, gehoorbescherming, goed sluitende werkkleding van wol of katoen, handschoenen met lange polskappen en hoog veiligheidsschoeisel. Draag in verband met lasspatten de broekspijpen altijd over de schoenen of laarzen
- Wanneer een wisselspanningtrafo wordt gebruikt voor werkzaamheden in tanks moet deze zijn voorzien van een spanningverlagingsrelais
- Zet de lastrafo nooit in een tank
- Gebruik uitsluitend las- en voedingskabels die in goede staat verkeren
- Zorg dat de werkstukkleem goed geleidend met het werkstuk is verbonden (aarding)
- Zorg altijd voor een goede ventilatie en gebruik zo mogelijk bronafzuiging
- Gebruik adembescherming
- Bij het lassen aan werkstukken die zijn voorzien van een beschermingslaag moeten deze lagen ter plaatse van de las verwijderd worden (is voor shopprimer niet altijd nodig)
- Las niet aan een werkstuk dat in de kraan hangt, tenzij gezorgd is voor een goede aarding of voor isolatie tussen het werkstuk en de kraanhaak
- Controleer na afloop van de laswerkzaamheden de omgeving op smeulend vuur etc.
- Schakel na gebruik de lastransformator uit.
- Pas binnen zo mogelijk bronafzuiging toe
- In min of meer besloten ruimten moet ruimteventilatie worden aangebracht (1 ventilator met een capaciteit van ca. 700 m³ per uur per lasser of ijzerwerker)
- Lassers dragen een laskap en een wegwerpmasker (FFP2), een overdrukhelm met aangedreven TH2 filter of een verse luchthelm
- IJzerwerkers dragen een wegwerpmasker FFP2
- Tijdens laswerkzaamheden in min of meer besloten ruimten moet de aanwezigheid van overige personen zoveel mogelijk worden vermeden. Als hun aanwezigheid noodzakelijk is moeten zij ook een wegwerpmasker FFP2 dragen.

- 10. Transportwerktuigen

Het besturen van heftrucks, trekkers, etc. is alleen toegestaan aan personen van 18 jaar en ouder die voldoende vertrouwd zijn met de werking en de bediening.

Om goed en veilig met deze werktuigen om te kunnen gaan, moeten de volgende voorschriften nageleefd worden:

- Voorkom overbelasting van de heftruck door overschrijding van de maximale draagkracht en/of doordat de last buiten de voorgeschreven zwaartepuntafstand wordt opgenomen (op de punt van de lepels)
- De last moet helemaal op de vorken en tegen de vorkhielen rusten. Onstabiele lasten, zoals flessen, moeten vastgezet worden
- Hef de last net boven de vloer en beproef de besturing
- Met een heftruck kan alleen veilig gereden worden door:
 - Altijd in de rijrichting te kijken
 - Bochten niet te snel te nemen
 - Soepel en voorzichtig te remmen
 - Op een schuine ondergrond achteruit te rijden
 - De mast achterover te laten hellen
 - Op de doorrijhoogte te letten
 - De vorken net boven de grond te heffen
 - Armen en benen binnenboord te houden
 - Achteruit te rijden bij onvoldoende uitzicht door de last
 - Afstand te bewaren tot het voor u rijdende voertuig.
- Zonder speciale voorzieningen is het heffen van personen verboden
- Als geen speciale zitplaatsen zijn aangebracht mogen geen andere personen meerijden
- Laat in verband met uitlaatgassen de motor niet onnodig stationair draaien, met name niet in werkplaatsen, hallen etc.
- Dieselheftrucks onder de 4 ton hefvermogen mogen niet binnen worden gebruikt. Zwaardere heftrucks moeten voorzien zijn van een roetfilter.
- Roken of open vuur tijdens het tanken of het opladen van de accu's is streng verboden
- Storingen aan het werktuig moet men nooit zelf repareren. Waarschuw de onderhoudsafdeling of handel volgens de interne regels van het bedrijf
- Voorkom dat onbevoegden met de heftruck kunnen gaan rijden. Neem dus bij het verlaten van een heftruck of trekker altijd de contactsleutel mee
- Houd u aan de ter plaatse geldende maximumsnelheid.

Voertuigen zonder eigen aandrijving

- De belading moet stabiel zijn, dus zodanig dat de last niet kan verschuiven of kantelen
- Afgekoppelde voertuigen mogen niet in de weg staan. Let er ook op dat ze niet (bijv. op een niet geheel horizontale ondergrond) uit zichzelf kunnen wegrijden!
- Op elk voertuig moet zijn aangegeven wat de maximale belading is. Houd u daaraan!

11. Verf en verfproducten

De meeste verfsoorten bevatten stoffen die schadelijk zijn voor de gezondheid. Ook zijn veel soorten brandgevaarlijk.

Om veilig met deze producten om te kunnen gaan moeten de volgende regels in acht genomen worden:

- Zorg dat de productinformatie-/veiligheidsbladen van de producten waarmee moet worden gewerkt aanwezig zijn en lees deze zorgvuldig door, zodat u op de hoogte bent van de risico's
- Lees de voorschriften op de verfbussen
- Zorg voor de vereiste werkvergunning, lees de voorschriften en houd u daaraan
- Zorg tijdens de verwerking van de verf altijd voor voldoende ventilatie
- Gebruik de voorgeschreven persoonlijke beschermingsmiddelen. Het dragen daarvan is **verplicht!**
- Roken en open vuur in de buurt van de werkplek is niet toegestaan
- Stel u op de hoogte van de aanwezigheid en locatie van de EHBO- en brandblusmiddelen
- Verfspuitapparatuur moet tijdens het gebruik geaard zijn
- Gebruik explosieveilige apparatuur (Eex) of pneumatische apparatuur.
- Zorg voor een goede bereikbaarheid van de werkplek (toegankelijkheid, afzetting, verlichting, vluchtroutes etc.)
- Voor het eten en drinken altijd de handen en andere vuile lichaamsdelen goed reinigen. Vuile kleding moet worden uitgetrokken
- Laat verwondingen direct verzorgen om infectie te vermijden
- Ook bij het afbranden of schuren van verflagen moet u er rekening mee houden dat de verf schadelijke stoffen bevat. Ook hier geldt dus: zorg voor goede ventilatie en gebruik de voorgeschreven persoonlijke beschermingsmiddelen
- Houd bij het uitvoeren van de werkzaamheden rekening met anderen en stem de werkzaamheden met de collega's af
- Werk nooit alleen in een besloten ruimte en laat de ruimte regelmatig controleren op zuurstofgehalte (21%), damp-/luchtmengsel (minder dan 10% LEL: lower explosion limit = onderste explosiegrens) en/of de concentratie gassen of dampen (onder MAC-waarde = de maximaal aanvaarde concentratie). **Zie ook hoofdstuk 4**
- Voor aangroeiwerende verven (antifouling) zijn vaak extra voorzorgsmaatregelen nodig. Stel u vooraf op de hoogte van de gebruiksvoorschriften.

Europese gevarensymbolen

Verfproducten, verdunningsmiddelen, schoonmaakmiddelen en dergelijke hebben gevarensymbolen op het etiket. Zorg dat u de betekenis van deze symbolen kent en vraag er anders naar bij uw leidinggevende.

Lees ook het etiket op de verpakking. Dit geeft aanvullende informatie over de risico's en hoe u veilig met het product kunt omgaan.

12. Elektrische apparatuur

Bij het gebruik van elektriciteit is het gevaar van onder spanning te komen staan (stroomdoorgang) niet denkbeeldig. Houd u zich daarom aan de volgende regels:

- Leg bij werkzaamheden aan boord de kabels zodanig neer, dat ze niet onnodig hinder veroorzaken of kunnen worden beschadigd
- Elektrisch handgereedschap moet dubbel geïsoleerd zijn
- Sluit verlichting of elektrisch gereedschap uitsluitend aan met normale contactdozen
- Gebruik voor werkzaamheden in besloten ruimten alleen gereedschap en verlichting die werken op een veilige lage spanning (de spanning moet zijn: 50 V wissel of 120 V gelijk)
- Als dit om technische redenen niet mogelijk is moet een scheidingstrafo gebruikt worden
- Bij gebruik van een scheidings- en/of veiligheidstransformator moet deze buiten de besloten ruimte zijn opgesteld
- Verricht niet zelf reparaties maar laat dit over aan de elektriciens
- Schakel bij reparaties en bij einde van de werkzaamheden altijd de apparatuur uit
- Werkzaamheden aan de elektrische installaties mogen alleen uitgevoerd worden door deskundige personen.

13. Asbest

Het be- en verwerken van asbest is bij de wet verboden. Bij het repareren van schepen komt het voor dat asbesthoudend materiaal moet worden verwijderd. Deze werkzaamheden mogen alleen worden uitgevoerd door een gecertificeerd asbestverwijderingsbedrijf.

Belangrijk: **Stop bij een vermoeden of constatering van asbest onmiddellijk de werkzaamheden, verlaat de ruimte en waarschuw uw leidinggevende.**

De bedrijfsleiding moet maatregelen nemen om de blootstelling aan asbest tot een minimum te beperken.

De plaats waar asbestwerkzaamheden worden uitgevoerd moet deugdelijk worden afgezet en worden voorzien van duidelijke waarschuwingsborden.

Voordat de reparatiewerkzaamheden hervat mogen worden moet de werkplek zijn vrijgegeven door een gecertificeerd onderzoeksbureau.

Voor het verwijderen van asbestpakkingen kunnen afwijkende maatregelen gelden. Raadpleeg hiervoor de bedrijfsleiding.

14. Hogedruk waterwassen en (grit)stralen

Het uitvoeren van werkzaamheden als hogedrukspuiten en gritstralen kan door de hoge druk en verontreinigingen leiden tot zeer ernstig letsel.

Houd u zich daarom stipt aan de volgende regels:

- Ultrahogedruk werkzaamheden (hydrojetten) worden alleen door een gecertificeerd bedrijf uitgevoerd
- Hogedruk waterwassen en gritstralen is alleen toegestaan aan personen van 18 jaar en ouder die voldoende vertrouwd zijn met de werking en de bediening van de apparatuur
- Controleer dagelijks voor aanvang de apparatuur en gebruik de juiste apparatuur (noodstop, beveiligingen)
- Het gebruik van de voorgeschreven persoonlijke beschermingsmiddelen is **verplicht!**
- Hanteer een veilige afstand van 6 meter tot de spuiters en zet de omgeving bij het hogedrukspuiten met lint af en plaats waarschuwborden
- Pas de specifieke interne regels met betrekking tot hogedrukspuiten consequent toe
- Zorg voor goede onderlinge afstemming van de werkzaamheden
- Raadpleeg bij iedere vorm van verwonding direct een arts
- Stel geen beveiligingen buiten werking.

15. Milieu

Het bedrijf en de medewerkers op alle niveaus moeten zich bewust zijn van de gevolgen die bedrijfsactiviteiten voor het milieu kunnen hebben.
Alle medewerkers moeten op de hoogte zijn van de milieuvoorschriften van het bedrijf.

Ga zorgvuldig om met milieuschadelijke stoffen en houd u aan de daarvoor geldende verwerkingsvoorschriften.

De volgende gedragsregels zijn van toepassing:

- Voorkom verspreiding van milieuschadelijke stoffen naar de omgeving en naar het oppervlaktewater
- Ruim gemorste vloeistoffen en chemicaliën direct op
- Gooi vuile poetsdoeken in een daarvoor bestemde afvalbak of speciale container
- Voer afgewerkte olie tijdig af in de daarvoor bestemde vaten of tanks
- Zorg voor een vloeistofdichte opslagvoorziening
- Verbranden van afval is verboden
- Verzamel het afval zoveel mogelijk gescheiden (soort bij soort)
- Verzamel chemisch afval in de daarvoor bestemde speciale containers
- Het lozen van afvalstoffen in het water, het riool of de bodem is streng verboden
- Bij het schoonmaken van apparatuur die chemische stoffen bevat (verf, olie, etc.) moeten doeltreffende maatregelen worden genomen om milieuvervuiling te voorkomen

16. Melden van ongevallen en incidenten

Bij direct dreigend gevaar moet u het werk onderbreken.

Ongevallen en incidenten (gevaarlijke situaties, bijna-ongevallen, materiële schade, milieuschade) moet u altijd zo snel mogelijk melden bij uw direct leidinggevende.

Bij een ongeval met letsel moet u zorgen dat EHBO wordt toegepast. De verdere opvolging wordt gecoördineerd door de BHV-er of EHBO-er.